

Aktualita – Actuality

Nález vtácej nohy (Aves) v paleogénnych sedimentoch lokality Bystré nad Topľou

MIROSLAV FULÍN¹ a PETER HOLEC²

¹Východoslovenské múzeum, Hviezdoslavova 3, 041 36 Košice

²Prírodovedecká fakulta UK, Mlynská dolina, 842 15 Bratislava

Discovery of a bird leg (Aves) in Paleogene sediments at Bystré nad Topľou locality

A part of right leg belonging to bird (Aves) was discovered at Bystré nad Topľou locality in 2007. This locality is known also by the presence of the sea fish fauna belonging to the IMP 2 zone of the Outer Carpathians Flysh.

Key words: Paleogene, aves, Central Carpathian Basin

Úvod

Fosílie vtákov patria medzi ojedinelé a v Západných Karpatoch medzi výnimočné paleontologické nálezy. V katastrálnom území Bystrého nad Topľou (obr. 1) na lokalite, z ktorej sme v roku 2001 opísali nález fosílnych rýb (Gregorová a Fulín, 2001), našiel v roku 2007 pán Milan Dolinský fosíliu malej vtácej nohy (obr. 2).

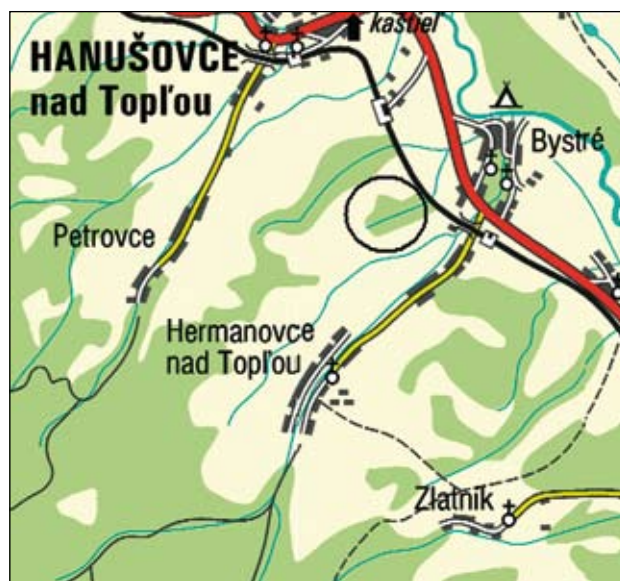
Sledované územie

Horninovým prostredím nálezu je hutianske súvrstvie vnútrokarpatského paleogénu (Gross in Kaličiak et al., 1991) a tvoria ho vrstvy piesčitého ílovca, pieskovca a prachovca. Pieskovec, v ktorom sa opisovaný nález našiel, je pelitický, má lavicovitý rozpad a častý prechod do húževnatých pelokarbonátov. Vek súvrstvia je stredný oligocén až rupeľ.

Metodika a materiál

Nálezom je pozitív aj negatív celej pravej vtácej nohy na plochách odlučnosti materskej horniny. Na spracovanie máme iba jednu vzorku s fosílnymi zvyškami materiálu (obr. 2), na ktorom chýba proximálna časť stehrovej kosti – femur. Jeho distálna časť je dlhá 12,3 mm. Skeleton kruris (*tibiotarsus*) sa skladá z dlhej tibiae. Z fibuly vidno len malú tenkú časť pri proximálnej hlavici tibiae v jej zadnej, ventrálnej časti. Tibia je dlhá 19,2 mm. Os *sezamoideum tibiotarzale* nevidno. K distálnej časti sa pripája pomerne krátky tarzometatarsus dlhý len 6,0 mm a za ním nasledujú štyri prsty zakončené len trocha

prehnutými pazúrikmi. Najzreteľnejšie je viditeľný prvý a druhý prst, kým tretí a štvrtý sa sčasti prekrývajú. Prvý prst má dva články. Pazúrik je nápadne veľký. Celková dĺžka prvého prsta je 5,9 mm, druhý je dlhý 8 mm a má tri články, pričom proximálna časť falangu ako dôsledok poškodenia chýba a tretí falang je iba odtlačený, ale zreteľný. Tretí prst splyva so štvrtým a počet článkov nie je



Obr. 1 Lokalizácia nálezu vtácej nohy v katastrálnom území Bystrého nad Topľou.

Fig. 1. Location of finding of bird leg in cadastral area of village Bystré nad Topľou.



Obr. 2. Vtáčia noha z lokality Bystré nad Topľou.

Fig. 2. The bird leg from locality at Bystré nad Topľou.

zistiteľný. Posledný článok sa zachoval iba ako odtlačok. Prsty sú dlhé približne 10,2 mm.

Diskusia a výsledky

Analýza vtácej končatiny na sledovanej lokalite rozširuje paleoekologické a paleogeografické poznatky o sedimentačnom priestore vnútrokarpatského paleogénu. Podľa spoločenstva rýb analyzovaného v práci

Gregorovej a Fulína (2001) lokalita Bystré nad Topľou patrí do biostratigrafickej zóny IPM (*Ichthyofauna Paleogen Menility*) do menilitového pásma Vonkajších Západných Karpát (Kotlarczyk a Jerzemska, 1976).

Záver

Autori v príspevku opisujú fosilný nález pravej nohy vtáka malých rozmerov. Nález je z lokality Bystré nad Topľou, kde sa v roku 1991 našli fosilné ryby. Výskyt vtácej fauny v spoločenstve morských rýb indikuje vplyv pevniny, a tak pomôže spresniť paleogeografiu oblasti.

Podakovanie. Ďakujem pánovi Dolinskému za poskytnutie nálezu, Ing. Obuchovi za pomoc pri určovaní skúmaného zvyšku a grantovej agentúre VEGA za pridelenie grantu 1/3053/06.

Literatúra

- GREGOROVÁ, R. & FULÍN, M., 2001: Fosilné ryby vo vnútrokarpatskom paleogéne pri obci Bystré nad Topľou (východné Slovensko). *Natura Carpatica*, 42, 43–54.
- KALIČIAK, M. et al., 1991: Geologická mapa a vysvetlivky ku geologickej mape severnej časti Slanských vrchov a Košickej kotliny v mierke 1 : 50 000. *Bratislava, GÚDŠ*.
- KOMÁREK, V., 1979: Anatomia avium domesticarum. Diel 1. *Bratislava, Príroda*, 162.
- KOTLARCZYK, J. & JERZEMSKA, A., 1976: Biostratigraphy of Menilite Beds of Skole unit from the Polish Carpathians. *Bull. Acad. Pol. Sci., Sér. Sci. Terre*, 24, 1, 55–61

Rukopis doručený 11. 6. 2008
Revidovaná verzia doručená 29. 7. 2008
Rukopis akceptovaný 29. 10. 2008